

„ХАЙДУШКИ КОПНЕНИЯ. СПОМЕНИ ОТ МАКЕДОНИЯ 1902 – 1903“ НА ПЕЙО ЯВОРОВ – МЕЖДУ ЯСНОВИДСТВОТО И ЗАБЛУЖДЕНИЕТО

Велика Гюлемерова

Професионална гимназия по компютърно програмиране и иновации – Бургас

Резюме. Мемоарната книга на Пейо Яворов онагледява драматичното време на несъответствията – време, в което вместо да властват центростремителни настроения, се завихрят центробежни, в които всеки намира индивидуално спасение. Каузата Македония разкрива болезнената неспособност на синовете да бъдат братя. Разделението, съмнението, непрекъснатият страх от предателство са доминиращи мотиви в текста. Домът Родина се оказва неосъществим проект, защото липсва идеята за братството. Текстът разглежда библейската образност, използвана от Яворов, и се фокусира върху специфичните пресемантизации. Пропагандното слово в текста не буди доверие, а съмнение в чистотата на побудите, приписват му се користолюбиви цели. Несбъдването на заедността е показано като следствие на смесването на личните пристрастия и борби с националната кауза.

Ключови думи: Македония; блуден син; разделение; предателство; християнска менталност

В българската литература непосредствено след Освобождението се открива една несъмнено противоречива тема, на която редица текстове се спират – темата *Македония*. Тя е обект на настойчиво сюжетиране, което, в крайна сметка, се основава върху мотива за изгубеността и желанието за интегрирането ѝ в границите на родината; проявява се и усещане за особена обреченост на своето, родното като етнос и култура, намиращо се в определеното за чуждо в държавно-политически план пространство.

В „Хайдушки копнения“ на Яворов е представен повторният опит за досъграждане на родината след Съединението. Каузата Македония в текста на Яворов разкрива нещо повече от непостижимостта на проекта за цялостна България – същностният проблем, който излиза на повърхността в мемоара, е неспособността на синовете да бъдат братя. Разделението и съмнението провокират непрекъснат страх от предателство. Предателството тук обаче е от своя, близкия. Текстът на Яворов експлицира блудността на синовете и в по-

общ план – неразбирането на идеята за Дома. Домът Родина е невъзможен, защото липсва идеята за братството.

Особено показателен за осмислянето на мястото на Македония в националното самосъзнание е следният цитат от мемоара „Хайдушки копнения“: „И ако за една Голгота непременно е нужен един връх, ние ще го назовем: Македония! Поне така се нарича днес... Не сте ли слушали за книжниците и фарисеите в Берлин, Виена и Петербург?“ (Yavorov 2008, p. 356). Избраният откъс задава едната гледна точка на мислене – Македония е топос на прекомерното страдание, на изкупването на греховете, на пречистването и героичното себеутвърждаване, но и алтернатива за България – път към събъждането на родината в нейната възжелана цялост. „Хайдушки копнения“ на Яворов реализира по специфичен начин притчата за Блудния син, като показва как нацията се разединява по пътя към собственото си единение, или иначе казано, как събъждането на родината като общ Дом, като свръхпонятие, спрямо което синовете ѝ се определят като верни или съгрешили, блудни, се релативизира в зависимост от гледната точка. За нашето писане личната гледна точка на персонажите е важна, защото показва как всяко съзнание конструира по свой начин представата за големия Дом като идеология и ценност, и начина, по който привидно същото пространство се оказва неразпознаваемо, т.е. за един е Дом, а за друг е чуждо място. Цитатът подсказва и за сложното отношение *ние – праведните* срещу *тях – чуждите* (в пространствен и национален аспект, но и в границите на етноса), което се осмисля чрез образите на книжниците и фарисеите, т.е. задава се образът на буквално четящите закона, тези, които са слепи за човешкото страдание. Избраната линия на проблематизиране за пореден път мисли българското в опозиция на чуждото, като своето отново е ошетеното от врага чужденец. В подбратия цитат, а и в цялостната повествователна структура на текста се забелязва явна препратка към Библията. Избраната от Яворов наративна стратегия в случая е особено продуктивна, защото полага частната история на нацията в контекста на библейското. По този начин се задава особена перспектива на мислене, в която българите са съотносими от определена гледна точка с избрания народ. Всъщност ключова за настоящия текст е не опозицията свое – чуждо, видяна в най-изчистения вариант българи срещу етнически чуждите противници, а противоречието вътре между своите и механизмите, по които своят се превръща в чужд, враждебен.

Трябва да отбележим, че в анализа си няма да се занимаваме с разделението в неговия историко-организационен аспект. Солидаризираме се с наблюдението на Липчева, че „вътрешни“ или „външни“, революционерите винаги са „несвой“ и усилието да преведат чуждостта си в разбираема (морална) текстовост пропада“ (Lipcheva-Prandzheva 1999, p. 108). Тази подмяна на идеологическите позиции е продуктивна за настоящия анализ – начинът, по който етнически своите се оказват подвластни на различни властови механизми и

поради това мислени като чужди, но и трансформирането и опорочаването на общия идеал. Важна е и използваната от изследователката лексема „несвой“¹, която може да бъде интерпретирана в няколко насоки. От една страна, тя разкрива пребиваването на борците в чуждото пространство, тяхната извънпоставеност спрямо обществото и закона, от друга страна обаче, показва и специфичната им „обърканост“ в сферата дори на бунтовническият език и моралния кодекс. Харамите са много често реално изгубени в пространството, но пострашна е изгубеността им в ценностен аспект – предателството, убийството се трансформират в поведенчески код, лишен от логиката на националното осъществяване, подвластен на личните пристрастия. „Несвоевостта“ на героите много отчетливо кореспондира с духовното пропадане на малкия син в притчата за Блудния син. Друг е въпросът обаче дали в мемоара на Яворов се случва „идването в себе си“, осмислянето на Дома като пространство на добруването, защото притворството и страхът не са част от характеристиките на щастливото заедноживеене. Представата за Дом тук е силно размита и се изживява строго индивидуално. Срещата-разбиране както между „вътрешните“ и „външните“, така и между поколенията е невъзможна. Този пункт от разсъжденията ни няма да остане висящ в текста, а по-нататък линията на анализа ни ще бъде уплътнена с цитати от мемоара. Текстът предлага възможност да вникнем в сърцевината на противоборството. Според Пламен Антонов Яворов конструира „**Македония като хетеротопия**“, като „другото“, т.е. ониричното пространство, където идеалът може да бъде постигнат като сънуване, като кошмар“² (удебеленото на автора – б.м.) (Antov 2005, р. 64). Приемаме, че Македония може да бъде мислена като хетеротопия точно защото е едновременно част от „проекта“ България – пространство, изконно неделимо в съзнанието на народа от целостта на държавата, но и обречено от външни фактори на изгнание в чуждите политически владения. Събдването на автономията противопоставя свободата срещу целостта на нацията³. Ракъовски отбелязва, че „конфликтът между водачите е епилог на Книгата, а не край на хронологическата нарация“ (Rakyovski 2014, р. 93). За нас този конфликт, независимо от мястото му в текста, е брънката, от която ще започне разплитането на проблематиката на блудността в „Хайдушки копнения“. Защо е така? Макар и привидно положена в края на повествованието, колизията между водачите е иманентно присъстваща в целия текст. Разногласието, или по-скоро многогласието в текста е на всички равнища – по своята същност противоречието между Яворов и Яне Сандански е показателно за отношенията вътре в самата организация, между „вътрешните“ и „външните“, но и между „освободители“ и освобождавани. Пропагандното слово в текста не буди доверие, а съмнение в чистотата на подбудите, приписват му се користолюбиви цели. Словото на селяните също е разкрито като притворно, подмамващо към смъртта. Налице е една парадоксална ситуация на недоверие, в която словото на другия, макар

и разпознат като етнически свой, винаги се осмисля като враждебно, подлъгващо, дори когато зад него стои жертвоготовност.

Липчева обаче забелязва, че „мотивът за аморализма на взаимното „изяждане“ не е компенсиран от каквато и да било патетика на жертвеността“ (Lipcheva-Prandzheva 1999, p. 107). Всъщност идеята за саможертвата е предложена от идеята за дара – в случая революционерите се стремят да дарят свободата на Македония. За Яворов напускането на България не е свързано с особен драматизъм, защото напуска политическите очертания на своето, но не и етническите. И по-важното в случая прозира в следния цитат от текста:

„Аз бях новак борец, *слязъл от облаците*, и се прегънах под жестоката действителност. [...] Аз погледнах надире към България: там дойдох на Божия свят, там оставих и всичко мило. Пред мене беше Турция: там отивах *да търся криле*, а можех да изгубя и глава. [...] Сетне аз подвих кепето под себе си, прегърнах пушката – и *полетях* като другите седешком надолу.

След месец скитане от село на село, като стоях и един ден пленник на „върховистка“ чета, аз напуснах царството на султана и се върнах горещ „централист“ (Yavorov 2008, pp. 261 – 263) (к.м., В.Г.).

Цитатът е показателен в няколко отношения. На първо място, създава пространствената ориентация, която е и ценностно конотирана – България е изконната родина, в която всичко е мило, задаващо аксиологизациите в живота на героя. Тя обаче остава назад, родината е напусната, за да може синът Яворов да се впише в героичното битие на борците за освобождение на Македония. Турция е модус на храбростта и себедоказването. Тя е своего рода инициационно изпитание, чието преодоляване гарантира вписването в списъка с важни имена. Чуждото пространство е амбивалентно по своята същност – то едновременно е враждебно, но и се асоциира с откъснатото свое, т.е. то е част от мистичното тяло на родината, но на политическата карта на Европа е откъснато поради различни причини.

Друг важен аспект, който е вписан в подбратия цитат, е проблемът за специфичната „окриленост“ на героя, открояна с курсивирани думи. Копнежът по търсене на криле е опит за възстановяване на хармоничността на героя и в личен, и в национален план. „Слизането от облаците“ и сблъсъкът с действителността, т.е. отрезвяването от патетиката на саможертвата, е повратен момент, в който идеалността се конфронтира с реалността, с комплицираността на историческото случване.

Цитатът подсказва и големия конфликт „върховисти“ – „централисти“. Яворов заявява себе си като убеден съюзник в делото на вътрешните, т.е. централистите, и води борба срещу домогванията на „върховистите“ посредством своята публицистика. Първото му напускане на пределите на свободна България го показва заобиколен от пъстра група въодушевени младежи, сред които има македонец и мизиец. Главното тук обаче е обединителната мощ на

каузата Македония, заличаваща всяко географско делене – неслучайно Яворов отбелязва за своите спътници, че са „синове на отвъд или отсам рилската бащиния...“ (Yavorov 2008, p. 262). Отечеството, видяно в неговата идеалност, унифицира мъжете и ги представя като синове юнаци, задължени от вътрешния императив на съвестта и дълга пред родината да се борят за своя отечески Дом – да слепят разкъсаните части *отвъд* и *отсам*. Големият проблем се открива не толкова в невъзможността за присъединяване на Македония към България, а в голямото разцепление между синовете – *отвъдността* или *отсамността* остава водещ сигнификатор, поставящ клеймо върху борците, което ги превръща във врагове вместо в братя.

„Хайдушки копнения“ на Яворов разкрива не само сложната позиция на съпричастност към идеала Македония, но и политическата блудност на синовете, участващи в четите. Разминаването в съпричастността към делото провокира усъмняване в безкористността на освободителите и задейства верижна реакция на недоверие: двойката *народ : харамии* е обект на мнително вглеждане. Разколебана е възможността общият Дом да бъде реализиран като пространство на заедността, на добруването, в който да се случи „празникът“ от притчата за Блудния син. Всяка организация споделя различен път за създаването на целостта на нацията, но в същото време със своите действия прави точно обратното – очертава още по-ясно разлома между отсам и отвъд.

Както отбелязва Липчева по отношение на диалога с дядото, сцената представлява едно привидно общо пътуване: „Заедността е девалвирана още в целеполагането – синът се завръща във, старецът напуска родното пространство. Единият пътува (макар и временно) към уюта на подредеността, другият – към абсолютния, плашещ хаос на непознатото. [...] Пътуването среща два варианта на говор, симптоматично отказващи си всякакво разбиране“ (Lipcheva-Prandzheva 1999, p.106). Цитатът много ясно прокарва границата в мисленето за родното пространство – то е строго индивидуално за всеки от двамата, вътрешно обусловено от личната съдба. Макар и принадлежащи към един народ, родното има различни измерения. Ето защо завръщането на сина Яворов в България е завръщане към идеала. Макар и разпознаващ се чрез българското, старецът усеща драматично преминаването на границата – тя бележи един чужд за него свят: светът на бугарското, в който пребивава отдавна и сестра му, не е неговият дом нито в чисто битов план, нито като проекция на идеално пространство. За него домът се изчерпва до родното място и къща. „Дядото се огледа наоколо, гледа една минута към селото, сетне погледна и мене в очите. Аз почувствах, че неговата душа заплака с кървави сълзи. Душата му питаше може би – защо той се е родил, защо живее и върху кое *бунуше* отива да умре?“ (Yavorov 2008, p. 294) (к.м., В.Г.). Трагедията на стареца е синтезирана в три изречения. В новото място, отвъд границата, старецът се чувства безвъзвратно изгубен, чужд, самотен, той не е част от това общество,

а интеграцията му изглежда почти невъзможна. В гледната точка на Яворов, осмислящ драмата на своя другар, родината е всичко друго, но не и дом, подслон и семейство за възрастния човек. В новото пространство старецът ще се чувства непотребен, ето защо в цитата се открива и лексемата бунище – знак, че непотребният човек се асоциира с боклук.

Както става ясно от мемоара на Яворов, народът грешно тълкува действията на своите покровители, защото те самите се обръщат помежду си в непримирими врагове, така че дори турчинът остава на заден план. Развива се представата за врага, той е своего рода параван, на фона на който се разиграват кървави сцени на борба за надмощие, за налагане над волята на другия. Не турците са обект на гонение, а своите – върховистите преследват централните. Текстът изговаря множество страници на предателството, в които пленяваните от двата лагера са предварително осъдени на смърт. По този начин в мемоара на Яворов се имплицира и проблематиката на братоубийството. Ето защо става възможно назоваването на освободителите да бъде изписвано в кавички – знак за амбивалентно отношение спрямо дейността им. „В повечето случаи селяните оставаха при убеждение, че *трапезата*, слагана на „освободителите“, е *тясна да побере всички*. И когато тия освободители бяха слаби, силния в коварството си роб ги изпращаше по дяволите...“ (Yavorov 2008, p. 296) (к.м., В.Г.). Поведението на селяните, само по себе си, е осъдително, но и едновременно с това показателно за сгрешената комуникация. Макар един и същ, Домът, за който се бори всеки, се оказва различно постижим, в него се влага различен смисъл. Курсивизираните думи са показателни за създаването се усещане за сблъсък на интереси, в който народът плаща цената. От друга страна, идеята за неслучилата се празнична трапеза, неспособна и нежелаеща да обеме всички на едно място, кореспондира с обратен знак с притчата за Блудния син. Тук отсъства желанието копнеж за съ-причастяване към общото дело, към „кървавия празник“ на освободението. Само по себе си, делото на харамииите изглежда някак отстранено, маргинално спрямо ежедневно случване на битието на хората. И народ, и освободители се полагат от различен ъгъл в парадигмата на блудността. Неслучайно Яворов изтъква, че „най-леко-то обвинение, което ни се пада, е – че се явяваме сред масата *заблудители* от съвсем долна проба“ (Yavorov 2008, p. 309) (к.м., В.Г.). Свободата, към която се стремят и едните, и другите, сякаш не цели сбъдването на общия Дом от ценности. Тук е невъзможно добруването – постигането на хармония в национален (географско-политически аспект) и етичен план, защото липсва общ идеал, към който да е устремено делото. Едните са представяни като агенти на България, които целят да заместят турския хомот с български (ето как в оптиката на македонското бъдеще българското в семантичен план се осмисля и изравнява с турското), а другите са обвинявани, че целят само ограбването на Македония. В представите на революционерите пространството странно

се картографира и своето, мислено в национален и етнически план, започва да се степенува. В епизода с пленничеството на Яворов при „външните“ и словесната конфронтация с водача им Стоянов са разкрити в пълнота цялата противоречивост на действията на освободителите на Македония и сложният външнополитически казус, в който България трябва да създаде впечатление за безпристрастност спрямо случващите се събития, за да не изглеждат те изкуствено – плод на политически ходове, нежелани от народа. Налице е сложна ситуация на обърканост на възприятията, в която своят се мисли за чужд и враждебен. Вместо да властват центростремителни настроения, се завихрят центробежни, в които всеки намира индивидуално спасение.

Текстът изгражда и образа на Водача, на Сина – Гоце Делчев: „И Македония се кълнеше в негово име...“ (Yavorov 2008, p. 323). Съпричастността му към делото не подлежи на усъмняване, за него се твърди, че познава най-истински копнежите на народа. Въпреки заявката на Яворов, че не се ръководи от религиозни убеждения: „Но аз никога не съм бил християнин в чувствата си или поне никога не съм се кланял на християнски начала...“ (Yavorov 2008, p. 313), в мемоара много ясно проличава доброто познаване и боравенето с библейските микропроблеми и сюжети. Певецът Спиро от четата на Сандански е разпознат през образа на праведника Йов. Чрез тези аналогии мемоарът уплътнява представите за своите идеални синове. Яворов обаче се усъмнява в идеалността на водачите – тук не е изключен човешкият фактор. „Очевидно настроението на енервираното население обхващаше и ръководителната интелигенция. Или поне *масата налагаше своята съяпа воля на водителите си*. [...] Но какво бяха солунските ръководители – *ясновидци* или *заблудени* – кой би могъл да каже днес!“ (Yavorov 2008, p. 325) (к.м., В.Г.). Подбраният пасаж представя противоречивостта в двойката *водач* : *воден* и обратимостта на ролевите отношения в нея. Слепотата е еднакво присъща или поне предполагаема и за двете страни в релацията – от една страна, освободителите се оказват в позиция не да налагат волята си за действие, а да се съобразяват с настроенията на народа, чиито решения са продиктувани от емоциите и нетърпимостта, а не логично обосновани и промислени. От друга страна, цитатът създава усещане за разколебаност и по отношение на ръководителите. Текстът подсказва липсата на яснота по отношение на това що е правилно и грешно. Създава се усещане за обреченост на каузата Македония, тъй като слепотата е приписана като качество и на водачите, и на водените.

Християнската менталност е експлицирана на всички равнища в текста: тя е част не само от агитационното слово на харамите или пък код за назоваване-припознаване на личната биография на герой чрез образа на библейски персонаж, но и е вписана в битово-революционното им общуване, целящо да се себедокажат като достойни юнаци за делото. Неслучайно Яворов обвързва в едно думи от Евангелието с фразеология от Стария завет, които не само че

в неговото мислене не се самоизключват, но напротив – се допълват: „Било е казано: ударят ли ви по едната страна – обърнете и другата. Но веднага е прибавено: като не забравяте Мойсея: око за око, зъб за зъб!“ (Yavorov 2008, pp. 354 – 355). Думите на персонажа манипулативно разместват времевата последователност на появата на двете библейски сентенции, защото за нуждите на борбата е необходима не християнска хрисимост и смирение, а жестокостта на старозаветния закон. В този пункт „Хайдушки копнения“ на Яворов е доста близък до „Под игото“ на Иван Вазов, където Огнянов дава предимство на Закона пред новозаветната незлобливост. Виждаме как всяко време, целящо постигането на свободата, се освобождава от догмите на ортодоксалната етика и присвоява за оправдаване на поведението си безкомпромисността на юдейския кодекс. Затова в текста се открива и еретичното пренаписване на новозаветния текст, като се полагат в устата на Христос следните думи, които според оратора Мицо той не е могъл да доизрече заради преследването от книжниците и фарисеите: „Обърнете и другата страна, за по-голямо право на мера според мера... Да смажете главата на оня, който ви е ударил, като на зъмя“ (Yavorov 2008, p. 355). Приписаните на Спасителя думи изцяло преобръщат представата за християнския морал. Правят го удобен за манипулиране на масата. Страхът и пасивността е необходимо да се трансформират по линия на агресивното себедоказване като наличен в битието в екзистенциален и социален аспект. Посредством представата за общото „имане“ на българския „аскер“ македонците се асоциират с България и я виждат като спасителка. Раздорите между „вътрешни“ и „външни“ обаче определят като невъзможно събъждането на общия Дом. Близостта с България също е фактор за различния облик на дейността на революционерите – в повечето случаи тя оказва демотивиращо и развращаващо поведение, предлагайки лесен вход/изход към свободата.

Конфликтът между капитан Стоянов от Джумайско и Яне Сандански изкарва наяве истинската същност на втория – той не е готов на споразумение при никакви условия, за него враговете са дори и сред своите. Създава впечатление, че каузата Македония е второстепенна задача в приоритетите му, а сякаш личните дразги и непримиримост към идейните противници са изнесени на преден план в неговото съзнание. Смъртта на Гоце Делчев екстремизира тези характеристики на Сандански. Осиротялата драмска чета, нуждаеща се не само от водач, но и от оръжие, е обречена на разпръсване след отказа на Яне Сандански да отстъпи част от оръжията и динамита. Онагледените събития и диалози го представят в не особено добра светлина, той не разбира смисъла на борбата за общия Дом и идеята за заедността. В този смисъл, макар и водач, Сандански е далеч от образа на всеопрощаващия и грижещия се за своите деца отец. Напротив – на преден план в поведението му се открояват егоизмът и самоизтъкването. „Не ми треба да знам, всеки себе си гледа.

Кой достави на организацията четиринайсет хиляди и петстин мис-стонки? От тях са купени тия материали. *Те са мои*“ (Yavorov 2008, p. 396) (к.м., В.Г.). Курсивираните думи разкриват в пълнота несъпричастността на войводата към разбитата драмска чета. Свободата е непостижима, когато всеки мисли за собствените си заслуги. Конфликтът между Яне Сандански и Яворов е идеен.

Мемоарът „Хайдушки копнения. Спомени от Македония 1902 – 1903“ е текст, който много ясно очертава измеренията на несъстоялото се съединение на народа в общата родина Дом. Несбъдването на заедността е показано като следствие от смесването на личните пристрастия и борби с националната кауза. Блудността в текста се открива в неспособността и нежеланието за консенсусно достигане до съгласие, в усещането за измаменост и на народа, и на неговите освободители, в коварството на своите.

БЕЛЕЖКИ

1. Наясно сме, че интерпретираме метатекст; предпочетената лексема от Липчева сугестивно подсказва свързаността на проблематиката с притчата за Блудния син, без директно да я назовава.
2. Антоу спира вниманието си върху „Хайдушки копнения“ като опит за създаване на автомат по подобие на този на Ботев. Той констатира театралния, „имитативен характер на Яворовото хайдутство“ (с. 59). Подобни наблюдения авторът прави и в друг текст: Антоу, Пламен. Яворов – Ботев: Модернизъм и мит. Атавистичната памет на езика. София: Просвета, 2009. Според нас обаче не това е сърцевината на текста, напротив – хайдушкото битие на Яворов спомага да вникнем в дълбочина в себепреживяването на героите като Синове на България, респективно – на Македония. Дори и Яворов не/осъзнато да се опитва да репродуцира мита Ботев, това само затвърждава представата за унаследимостта на ценностната система; в този смисъл Ботев е духовен баща, а Яворов е ортодоксално верният син спрямо своя Отец и визия за Дом.
3. Показателно в това отношение е наблюдението на Милкана Бошнакова, че „личните разбирания на поета относно разрешението на Македонския въпрос също еволюират – от защитник на тезата за „автономна Македония като втора българска държава“ той израства до убеден борец за пряко присъединяване на Македония към България“. Цит. по: Бошнакова, Милкана. Яворов и Македония. София: Изток – Запад, 2014, тук е цит. с. 52.

ЛИТЕРАТУРА

АНТОВ, П., 2005. Мит и жанр: От „Хайдушки копнения“ към „Безсъници“. В: *Литературни култури и социални митове*. Том II, София: НБУ, с. 59 – 70.

- ЛИПЧЕВА-ПРАНДЖЕВА, Л., 1999. Яворов. Копнения по палимпсеста. В: ЛИПЧЕВА-ПРАНДЖЕВА, Л. *Бързият сън на митовете*. София: Примапринт, с. 108.
- РАКЪОВСКИ, ЦВ., 2014. *Литературата и езикът*. В. Търново: Фабер, с. 93.

REFERENCES

- ANTOV, P. (2005). Mit i zhanr: Ot “Haydushki kopneniya” kam “Bezsanitsi”. V: *Literaturni kulturi i sotsialni mitove*. Tom II, Sofiya: NBU, s. 59 – 70.
- LIPCHEVA-PRANDZHEVA, L. (1999). Yavorov. Kopneniya po palimpsesta. V: LIPCHEVA-PRANDZHEVA, L. *Barziyat san na mitovete*. Sofiya: Primaprint, s.108.
- RAKYOVSKI, TSV. (2014). *Literaturata i ezikat*. V. Tarnovo: Faber, s. 93.

PEYO YAVOROV’S “HAIDUSKI LONGINGS. MEMORIES FROM MACEDONIA 1902 – 1903” – BETWEEN CLAIRVOYANCE AND DELUSION

Abstract. Peyo Yavorov’s memoir presents the dramatic time of discordance - a time in which, instead of centripetal sentiments ruling, centrifugal ones swirl in which everyone finds individual salvation. The Macedonia case reveals the painful inability of sons to be brothers. Separation, doubt, constant fear of betrayal are dominant motifs in the text. Homeland turns out to be an unfeasible project because the idea of brotherhood is missing. The text examines the biblical imagery used by Yavorov and focuses on specific re-semanticizations. The propaganda word in the text does not arouse trust, but doubts the purity of the motives, selfish goals are attributed to it. The failure of unity is shown to be the result of mixing personal biases and struggles with the national cause.

Keywords: Macedonia; prodigal son; disunion; betrayal; Christian mentality

✉ **Dr. Velika Gyulemerova**

Vocational High School in Computer Programming and Innovation
Zahari Stoyanov Blvd.
Meden Rudnik
8009 Burgas
E-mail: vgyulemerova@codingburgas.bg